

HRANA ZA LJUDI

IZVOR, PRIDELAVA IN PREDELAVA HRANE

Človekovi predniki so nabirali rastline (plodove, korenike in gomolje) ter lovili živali. Bili so lovci in nabiralci. Sprva so jedli vse surovo, ko so znali ravnati z ognjem, pa so hrano pekli. Nekaj redkih ljudstev se še danes prehranjuje na podoben način.

Človek je pred približno 10 000 leti začel gojiti žita. Udomačil je tudi živali, ki so mu pomagale pri obdelavi polja in bile vir hrane. Postal je poljedelec. Tam, kjer zemlja ni bila dovolj rodovitna, je ujel živali in jih hranil. Tako je lahko preživel tudi v času, ko je v naravi bilo manj hrane. Pasel je krave, ovce, koze. Postal je živinorejec.

Tistim, ki so gojili žita in udomačili živali, se ni bilo treba seliti. Začela so nastajati naselja.

Rastline, ki jih je vzgojil človek iz različnih divjih vrst rastlin, so **KULTURNE RASTLINE**. Iz trav je vzgojil žita, ki so ena najstarejših in najpomembnejših rastlin v prehrani človeka.

Žita: pšenica, ječmen, oves, ajda, riž, Iz žit dobimo moko, iz moke kruh, testenine in druge izdelke.

Koruzo in krompir so prinesli k nam raziskovalci iz Amerike. Iz sladkorne pese pridobivamo sladkor. Iz semen buč, sončnic, koruze, oliv stiskamo olje. Dandanes gojimo tudi nekatere vrste gob (šampinjone).

Sadno drevje je človek vzgojil iz dreves, ki so

rasla v naravi. Veliko sadja pojedemo surovega, predelamo ga v sokove, marmelade, kompote. Obstajajo tudi različne vinske trte za različne namene.

V naravi so rastline in živali povezane in odvisne med seboj, zato je tam na nekem prostoru zelo veliko različnih vrst živali in rastlin. Na polju pa raste le ena vrsta ali nekaj. Ker želimo večji pridelek, zemljo gnojimo in rastline ščitimo pred škodljivci in boleznimi. Pogosto se škropi tudi proti rastlinam, ki jih ne želimo imeti na polju. Tem rečemo pleveli. Pretirano škropljenje je škodljivo. S tako pridelano hrano lahko škropiva zaužije tudi človek. Dež spira škropivo v zemljo, kar povzroči onesnaževanje podtalnice.

Govedo je eno najstarejših domačih živali. Včasih je bilo govedo tudi delovna sila. Danes ga gojimo zaradi mleka, mesa, kože. Iz mesa izdelujemo različne mesne izdelke. Gojimo tudi ovce in koze. V zadnjem času pa tudi srne, jelene. Vse vrste niso uporabne za vse. Tako je človek vzgojil določene vrste ali **PASME**. Nekatere nam dajejo samo mleko, druge redimo samo za meso ipd. .

Na farmah gojijo še prašiče, kokoši, purane, race in gosi, celo fazane. Vse živali s perjem so **PERUTNINA**. V zadnjem času se pojavljajo kmetije, kjer gojijo noje.

Človek je pred več tisoč leti udomačil konja. Uporabil ga je za vleko, prenašanje tovora in ježo. Danes imamo pasme konj namenjene za pridelavo mesa, druge pa za šport, manj pa za delo.

Na kmetijah in farmah gojijo tudi kunce. Predvsem zaradi mesa, vse pogosteje pa jih ljudje imajo kot hišne ljubljence. Edina pasma, ki jo gojimo zaradi volne je angora. (Kuncem zmotno rečemo zajci. Gre za dve različni vrsti živali. Človek je udomačil le kunce, zajcev pa ne. Kunci imajo zadnje noge krajše od zajcev, njihovi mladiči so slepi in goli. Zajčji mladiči imajo že ob rojstvu dlako in vidijo.)

Ob morju gojimo ribe in školjke. Pogoste so tudi ribogojnice sladkovodnih rib (npr. postrvi).